

Eidsvold-fedrene 1814

AV RAGNAR S. GRUDE

Man har nylig fulgt fire «episoder» av Stein Ørnhøis fremstilling av Eidsvoldsfedrene og om Grundlovens tilblivelse. Og kritikken av arbeidet Ørnhøi har utført er vel blitt så «noenlunde bra» for utførelse, men mange har vel følt en skuffelse over: — at var'e sånn det foregikk der opp på Eidsvoll!

Det er sagt at det filmatiske stoffet er, så langt det er mulig, lagt opp til det man vet om tingene den gangen. Bortsett fra den frihet man har tatt seg i å la en døvstum kvinne trede frem for Kronprinsen, og markere ved fektninger og gebreder at hun var «grådig sulten». Altså Det var måten å vise at kvinnene ikke ellers var representert på den tid. Ikke i det offentlige i alle fall! Ja, og så hadde jo kokkepigen en «misjon» utpå kvelden i å stå til privat disposisjon for Kronprisen, som visstnok hadde stor sans for de smukke pigers tjenester. Og det var det jo av den største betydning å få frem som en del av det liv og virke som forseggikk på Eidsvold 1914...

Kan det være mulig at enkelte, som presten Wergeland f. eks., var en slik «preke-hest» han blir utgitt som? Eller: Var denne matrosen, som verken kunne lese eller skrive, en slik kløpper Ørnhøi gjør ham til? Forsamlingen var vel en slags «demokratisk» forsamling i utvalget av deltakere: fra adel til bunnsjikt, om denne karakteristikk

tolereres. Men for meg synes det å være en noe «lurvet» forsamling, som der i lang tid vel bare fordrev tiden med bruk av alkohol i mangel av andre sysler, da det vel var «de kondisjonerte» som førte an, og sorenskriverne som satte det mest formålstjenlige i en grunnlov for Norge i pennen.

Den helt store sansen for *fedrene på Eidsvold 1814* har fortatt seg betraktelig hos meg. Den påtakelige framsyningen av overstadig berusede og ellers drikkende «fedre» til alle tider hadde vel, strengt tatt, ikke vært nødvendig å synliggjøre slik det ble. Selve Eidsvolds-verket av 1814, Grundloven, den står jo der slik den ble, vel takket være dyktige sorenskrivere i første rekke (jurister). Men, den innarbeidede glans jeg har hatt av forsamlingen, de 114 personer, den *ærværdige fedrene-forsamling* vi har hørt om så lenge, den er det nok ikke mye igjen av nå. Det er med denne, som så mange oppblåste bragder: ikke så mye å beundre når det kommer til stykket. Grunnloven har min respekt og aktelse, men absolutt ikke alle de som ble synt fram som Eidsvoldsdeltakere 1814. Mange av dem måtte sikkert kunne med fordel vært hjemme...

Har jeg tatt feil? Er inntrykket mitt snevert eller galt? Man aner jo også i fremstillingen Stein Ørnhøis politiske grunnsyn. Han var vel ikke alltid på «bølge» med Wedel'n?... som kom fra overklassen.

**KLIPP FRA ANDRE
AVISER:**

Statue av Hambro?

AV RAGNAR S. GRUDE

I Aftenposten 8.1. d.å. er inntatt en meddelelse om «— at Stortingets presidentskap får et brev undertegnet av en rekke samfunnsfigurer med krav om reising av en statue av C.J. Hambro i forbindelse med 50-årsmarkeringen av at krigen kom til Norge. Mannen som var stortingspresident 9. april 1940, bør æres på en spesiell måte, mener underskriverne. I brevet blir det framholdt at det neppe er noen tvil om at Carl Joachim Hambros initiativ denne skjebnedagen ga så vel Stortinget som regjeringen handlefrihet.

For noen år siden var det også «noen» frampå med at Hambro skulle få reist en statue av seg på en fremtredende plass foran Stortinget. Nationen gikk redaksjonelt imot en slik statue reist der og da! Avisen ga plass for leserinnlegg med andre synspunkter. Saken ble stilt i bero.

Det bør Stortingets presidentskap også gjøre nå! Fordi om C.J. Hambro, i egenskap av Stortingets president, fikk «stabled på beina» et tog i flukts øyemed, så var vel ikke det så svære bragden av landets fremste mann nest etter Kongen. Det gjaldt jo om å redde sitt eget skinn! Og hvem foretar seg ikke noe slikt i farens stund?

Som stortingspresident, og med sitt myndighetsområde, var vel det å rekvirere et tog oppsatt på Oslo Ø til fordel for storting og regjering om «å ringe etter drosje» for framømte på Løvebakken! Den minste av alle kunster... Å organisere en varsling av dem han ville se «berget» ved felles flukt til Hamar,

var vel et enkelt kommando-knep fra: *en sal hvor all makt var samlet!*

Nei, jeg ser ikke dette som noen bragd, og slettes ikke i forhold til alle reiseproblemer menigmann i Oslo sto overfor, som for «egen maskin» søkte seg ut av hovedstaden som best de kunne.

Herr Hambro var en av dem som fortore en svint — også — dro fra landet etter Elverum-møtene den 9. april 1940. Og til betryggende sikkerhet fra det som uvilkårlig ville komme med tiltakende styrke, nemlig krigen mot den ene av de to stormaktene i «vår omgangskrets» som hadde lyst på Norge, direkte sagt: Dengang Storbritannia, dengang Hitler-Tyskland.)

Enhver som vil si meg imot på dette punktet, om appetitten på Norge i tida omkring april dagene 1940, kan bare lese Nationens «blodferske» NTB-artikkel 9. januar 1990, side 22, under vignetten 50 år deretter. Der står det i klartekst at også Storbritannia hadde til hensikt å besette norske byer i den sydlige del av Norge — til å begynne med! Den endelige besettelse, kalt overfallet på Norge, var til sjuende og sist et spørsmål om hvem som kom først fram når «startskuddet» for kappløpet mot Norge var avfyrt.

Nei! C.J. Hambro er ikke den som først av alle skal ha noen bauta av seg foran Norges storting. En slik bør bli, som før hevdet *en statue* (les minnesmerke) *over den menige norske kvinne og mann, med barneinnslag, som forble her i Norge gjennom de fem lange krigsåra, og tok på seg byrdene og ansvaret i nærmiljøet, og for øvrig var med å vokte landet på så mange vis.* Det va

disse som gjorde det, og ikke alle de som rømte landet i den situasjonen politikerne av så ymse slag hadde ført Norge opp i. Blant disse var herr C.J. Hambro, som bl.a. president for det ulovlige og selvbestaltede storting 1939/40. Han, som gikk hele sitt liv for å være konstitusjonens suverene vokter, han lot Stortinget «bevilge» seg *ett fjerde år* på Stortinget, som ikke var «folkevalgt» engang!

Den samme stortingspresident Hambro har jo i ettertid gjort seg til løgner ved å påstå i radio og TV at han fikk Stortinget på Elverum i 1940 til å vedta en Elverumsfullmakt, en framtidfullmakt til regjeringen Nygaardsvolds bruk, som faktisk ikke eksisterer! Selv utenriksminister Koht i denne regjeringen, som skulle ha fått denne såkalte «Elverums-fullmakten» til bruks, benekter dens eksistens overhodet!

Jeg har utenriksminister Kohts benektelse av «fullmaktens» eksistens på lydbånd, et opptak i min egen stue, med ordene direkte fra Kohts egen munn og inn på båndet palmesøndag 14. april 1957. Han sier: «— Fullmakta eksisterer ikkje — av di ho var ikkje turvande!»

De fleste eldre vil vel huske at utenriksministreren gjennom fem og et halvt år i Nygaardsvoldsregjeringen var en verdenskjent professor i historie...

Det får «greie seg» inntil videre med at to bautaer i alle fall er reist over Hambros uriktige påstand om «Elverum-fullmakten». Den ene på Elverum og den andre i Bergen. Og i nærvær av framtrede Høyrepolitikere. Ja, hentet fram fra «øverste hylle» — for anledningen.

